

¹ Pozri dok. č. 4

2. január 1939. Snina.

Správa okresného úradu Prezidiu krajiniského úradu v Bratislave o vypočúvaní Magdy M., predtým obyvateľky obce Želiezovce, Hermanovi D., predtým bytom Veľké Kapušany, a Leopoldovi Sch., predtým bytom v Ruskom, ktorí vypovedali o okolnostiach ich vyhostenia z okupovaného teritória.

Hlásim, že sem došlé osoby z územia obsadeného maďarským vojskom boli vypočúvané a vo všeobecnosti udali toto:

Magda M., posledne písarka v kancelárii pravotára dra. F. v Želiezovciach udala:

Dňa 10 – 12. 11. 1938 maďarskí četníci predvolali na četnícku stanicu osoby prevažnej väčšiny židovskej národnosti, kde zisťovali ich osobné dáta a dňa 13. 11. ich vyviezli na vozoch na demarkačnú čiaru. Medzi vypovedanými osobami boli aj niektorí Slováci a Česi. Menovaná bola predvolaná 16. 11. 1938 na četnícku stanicu v Želiezovciach, kde četníci zisťovali jej osobné dáta, pričom bola upozornená, aby v priebehu 24 hodín opustila maďarské štátne územie, lebo údaje četníci dostali bezpečnú informáciu, že predtým hanobila maďarský národ. Keď sa chcela brániť proti tomuto ohováraniu, nepripustili ju k slovu a musela obsadené územie opustiť dňa 17. 11. 1938.

Ďalej udala, že nevidela, aby sa bolo brutálne zaobchádzalo voči niektorým vypovedaným. Videla, ako slovenských kolonistov zobrali a zavreli ich na oddelené miesta. Čo sa s nimi ďalej stalo, nevie udať. Jej rodičia, príslušní do obce Dobšinej, zostali aj naďalej v Želiezovciach. Ako pravdepodobnú príčinu jej vypovedania udáva, že ako mladá Slovenka sa zúčastnila všetkých národných slávností a po nich bolo jej niekoľko raz povedané zo strany niektorých miestnych Maďarov, že za toto raz v budúcnosti bude pykať a keď sa vrátia Maďari, za žiadnych okolností nebude môcť tam zostať.

Herman D., posledne notársky pomocník vo Veľkých Kapušanoch, udáva:

Po obsadení obce Veľké Kapušany zostal ďalej pracovať na notárskom úrade až do 7. 12. 1938, kedy bol vypovedaný z obsadeného územia. Pokiaľ ide o riadne vojsko udal, že sa chovalo slušne voči obyvateľstvu. Zato však „szabadcsapatok“¹ sa chovali hrubo voči obyvateľstvu, najmä voči obchodníkom. Brali im tovar a vôbec neplatili. Istý Slovák, legionár Michal B., pred príchodom maďarského vojska utiekol z Kapušian, avšak jeho rodina tam ostala. Asi týždeň po príchode maďarského vojska celá rodina bola vyhostená, majetok zabavený a na verejnej dražbe odpredaný. Maďarské vojsko spisuje majetky židov. Pri týchto súpisoch sa zistilo, že niektorí židia svojho času prispeli na zbierku obrany štátu. Preto všetci židia boli povolaní na notársky úrad a uložili im, aby v priebehu krátkeho času zložili 60 000 pengő v prospech maďarského štátu.

Leopold S., posledne bytom v Ruskom, okres Veľké Kapušany udal:

V marci 1938 v obci Ruské spoločne so svojim švagrom L. kúpil mlyn za 320 000 Kč. Po obsadení obce maďarským vojskom zostal v obci až do 6. 12. 1938, kedy dostal vypoveda-

ci výmer, podľa ktorého v priebehu 24 hodín sa mal vysťahovať z obsadeného územia na územie Slovenska. Dovolili mu vziať len nábytok s podmienkou, že zaplatí 115 pengő (805 Kč) ako daň. Iné veci musel nechať na mieste. Pri zisťovaní jeho osobných dát sa zmienil aj o tom, že jeho manželka je príslušná do obce Žalobín, okres Vranov. Tento slovenský názov obce veľmi rozčuloval vyšetrujúcich četníkov, ktorí menovaného upozornili, aby pri pomenovaní obcí používal maďarské názvy, lebo v opačnom prípade uvidí následky. O nejakom týraní alebo zvlášť prenasledovaní našich príslušníkov nevie nič udať.

Nečitateľný podpis, v. r.
Okresný náčelník.

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., č. 1786/38

¹ Pozri dok. č. 2

198

9. január 1939, Bratislava.

Prezídium krajského úradu podáva správu všetkým prezídiám ministerstiev Slovenskej krajiny, predsedovi vlády a šéfovi úradu propagandy o politických a sociálnych pomeroch v meste Lučenec po okupácii maďarským vojskom.

Krajské žandárske veliteľstvo 19. 12. 1939 podáva túto správu:

Dňa 11. 12. 1938 bol z Lučenca vykázaný 17-ročný Koloman G., ktorý sa tam učil za zámočníka. Prišiel bývať k svojim rodičom do Veľkého Krtiša, okres Modrý Kameň.

Na četnickej stanici Modrý Kameň oznámil tieto poznatky o pomeroch v Lučenci po obsadení maďarským vojskom:

S maďarským vojskom prišiel do Lučenca aj oddiel teroristov „szabadscspatok“¹. Sú oblečení vo vojenskej rovnošate bez výložiek s páskou na rukáve. Proti židom teroristi postupujú bezohľadne. Raz niekoľkí prišli v Lučenci do obchodu B., vybrali si päť kožených pánskych kabátov a keď z obchodu odchádzali, jeden z nich namieril pištoľ na majiteľa obchodu s otázkou, či kabáty zaplatili. Ten zo strachu hovoril, že áno. Proti násilnostiam teroristov u štátnej polície v Lučenci niet ochrany. Jeden z teroristov tiež hovoril, že sa zúčastnil bojov na Podkarpatskej Rusi. Tam teroristi mali strach z čs. tankov.

Maďarské vojsko má zakázané navštevovať židovské krčmy. Keď napriek tomu žid predá vojakovi nápoj, vojak nemusí zato zaplatiť.

Spolu s vojskom prišlo do Lučenca asi 15 četníkov a 50 – 60 strážnikov. Komunizmus je v Lučenci prísne potieraný. Popri iných komunistoch tiež bol zatknutý a uväznený MUDr. S. Väčšina bývalých komunistov sa však teraz hlási k maďarskej národnej strane.

Na verejnosti je zakázané hovoriť slovensky. Kto toto nariadenie poruší, je podozrievaný z vyzvedačstva. V školách sa vyučuje len maďarsky.

Česi a Slováci sú z Lučenca vypovedaní.

V meste je nedostatok textílií. Všetky obchody s látkami a odevom sú vypredané, pričom